

[CONSTANTIJN HUYGENS] (DEN HAAG)
AAN MARIE-CLAUDE DE LAPIE [MADRID]
10 OKTOBER 1679
7138

Antwoord op een verloren gegane brief van Marie Claude de Lapie, waarschijnlijk de brief waarin zij het overlijden van Sébastien Chièze mededeelde.

Samenvatting: Huygens betuigt Lapie zijn medeleven naar aanleiding van het overlijden van haar man. Hij bespreekt de suggesties die zij zelf gedaan heeft om haar nood te ledigen.

Door Marie Claude de Lapie beantwoord op 9 november 1679 (7139).

Primaire bron: Den Haag, Kon. Bibl., Hs. KA XLIX, dl. 3, pp. 947-949: afschrift (apograaf).

Vroegere uitgave: Worp 6, nr. 7138, p. 427: samenvatting.

Namen: Sébastien Chièze; Constantijn Huygens jr.; Willem III.

Plaatsen: Franche-Comté; Orange.

Transcriptie

Copie.

¹À Madame de Chièze.

À La Haye, ce 10e Octobre 1679.

Madame,

La nouvelle improuvue de l'affliction que vous est arrivée a esté accueillie icy d'un regret si universel, que j'auroy de la peine à vous l'exprimer. Celuy mesme que Son Altesse Monseigneur en a fait paroistre, a esté extraordinaire, mais parmi nos familles, Madame, il a semblé qu'un de nos plus proches nous a esté ravi, et, si cela peut vous servir de quelque consolation, je puis vous dire de la part de tous les hommes qui ont eu le bien de connoistre feu vostre très-digne mary, que vous le pleurez en grande compagnie. J'ay nommé, pour moy, ceste nouvelle improuvue, par ce qu'en effet j'avoy tousjours jugé la disposition et le tempérament du pauvre défunct à l'espreuve de tous airs et de tous climats, et il a paru qu'il ne pouvoit y avoir aucune chose capable de l'empescher de vivre qu'un mal soudain et surprenant, comme celuy qui, hélas, vient de nous l'arracher.

Mais, Madame, en vain nous amusons à raisonner sur ce qui n'est que de la main de Dieu. Il n'y a qu'à se sousmettre humblement à sa divine volonté, comme je m'asseure, Madame, que vostre prudence vous le dicte, et que peu à peu le temps contribuera à vous faire supporter patiemment, ce que vous voyez arriver tous les jours partout, et beaucoup mieux souffris par ceux qui moins régimentent. Mon fils me dit que Son Altesse a voulu vous tesmoigner de son chef, combien elle a ressenti la perte d'un si habile et si fidelle ministre, et je croy que ce présent ordinaire en sera le porteur. Je souhaite | 948 | que la démonstration en soit aussi solide que je puis bien juger qu'elle vous est nécessaire, pour vous sortir honestement d'un país si esloignez de chez vous. J'ay allegué pour cela tout ce qui se peut de raisons et d'argumens de valet à maistre, et avec tout l'empressement dont je pourroy travailler pour un frère.

J'ay mesme trouvé Son Altesse portée à vous donner sujet de contentement. C'est, Madame, sur la matière d'argent que je vous parle, car pour deux autres articles que vous proposez, touchant les places vacantes à Orange et en Bourgoigne, et en particulier la dernière, voyant Son Altesse tous les jours en pensée de se décharger de tant d'intendance en vostre país, et mesme s'il y a moyen de se défaire de ce grand domaine de si peu de revenu, soit par vente (à quoy j'auroy de la peine à souscrire) ou par forme de ferme ou admodiation générale, je vous laisse considérer quelle apparence il y a de la veoir continuer ceste fonction à un enfant. Pour celle au parlement d'Orange, si du vivant de Monsieur Chièze il eust esté parlé de la résigner, la chose pourroit

---

1. Naam geadresseerde autograaf.

n'avoir pas manqué d'exemple, mais se peut-on bien figurer, que de par un défunct il soit disposé à son proffit de ce qu'il ne possède plus?

Ce sont icy nos raisonnemens, Madame, mais je recevray volontiers toutes ouvertures que vous pourrez me donner au contraire, et entre tant vous conjure que ce sera tousjours avec joye que je me verray arriver les occasions, où je puisse | 949 | vous faire connoistre à quel point j'ay estimé le mérite et l'amitié de ce mien très-cher et très-singulier amy, et en suite combien j'ay de désir et de passion de vous donner sujet de croire véritablement, etc.

Vertaling

Aan mevrouw Chièze.

Den Haag, 10 oktober 1679.

Mevrouw,

Het onvoorziene bericht van de slag die u heeft getroffen is hier ontvangen met een droefenis die zo algemeen is, dat ik er moeite mee heb u er een beeld van te geven. Zelfs Zijne ²Hoogheid heeft er blijk van gegeven, hetgeen niet vaak voorkomt, maar onder onze families, mevrouw, leek het wel alsof een van onze meest naasten ons ontrukt was, en ik kan u, wanneer u dit enigszins tot troost kan zijn, namens alle mensen die het genoeg hebben gehad wijlen uw waardige ³echtgenoot te hebben gekend, zeggen dat u hem samen met een groot gezelschap beweent. Ik heb, voor mij zelve, dit bericht onvoorzien genoemd, omdat ik altijd in de veronderstelling verkeerde dat de lichaams- en geestesgesteldheid van de arme ontslapene tegen alle weers- en klimaatsomstandigheden opgewassen zou zijn, en het scheen dat er niets was dat hem kon verhinderen verder te leven, dan een plotselinge en overrompelende kwaal, zoals deze, mevrouw, die hem nu aan ons heeft ontrukt.

Maar tevergeefs, mevrouw, houden wij ons nu bezig met redematies over wat in feite slechts de hand van God is. Er rest niets dan zich nederig aan Zijn goddelijke wil te onderwerpen, zoals ik zeker ben, mevrouw, dat uw behoedzaamheid u dat oplegt, en dat geleidelijk de tijd ertoe zal bijdragen dat u dit geduldig zult kunnen dragen, hetgeen u te allen tijde overal ziet gebeuren, en hetgeen veel beter wordt verdragen door diegenen die zich minder verzetten. Mijn ⁴zoon deelt mij mede dat Zijne Hoogheid zelf heeft willen getuigen hoezeer hij het verlies betreurt van zo'n vaardige en trouwe afgezant, en ik geloof dat deze reguliere zending daarvan de bringer zal zijn. Ik wens dat het betonen ervan even sterk is als ik me kan voorstellen dat u nodig heeft, om u op passende wijze een land te doen verlaten dat zo ver weg is van het uwe. Ik heb daarvoor alles wat maar mogelijk is aan redenen en argumenten aangedragen als knecht aan zijn meester, en met de gedrevenheid waarmee ik voor een broer zou kunnen werken.

Ik heb zelfs bemerkt dat Zijne Hoogheid ervoor voelt u iets ter genoegdoening te geven. Wij praten dan, mevrouw, over de geldkwestie, want wat betreft de twee andere zaken die u opnoemt, betrekking hebbend op de vacante posities in Orange en de Franche-Comté, en vooral de laatste, nu ik Zijne Hoogheid dagenlang zie overwegen zich te ontdoen van zoveel bezittingen in uw land, en zelfs of er een manier is om van dat grote domein dat zo weinig oplevert af te komen, hetzij door verkoop (waar ik het maar met moeite mee eens kan zijn) of door middel van algemene huur of pacht, laat ik het u te bedenken welke verwachting er is deze functie te laten voortduren voor een kind. Wat betreft de plaats in de rechtbank van Orange: als er bij leven van de heer Chièze over gesproken was deze post af te staan, dan zou het de zaak niet aan voorbeeld hebben ontbroken, maar kan men zich voorstellen dat vanwege een overledene er tot zijn voordeel wordt beschikt over wat niet meer van hem is?

---

2. Willem III.

3. Sébastien Chièze.

4. Constantijn Huygens jr.

Dat zijn zo onze overwegingen hier, mevrouw, maar ik zal gaarne al uw openingen ontvangen die u mij hierover als tegenargument kunt geven, en tegelijk met dit alles bezweer ik u dat het altijd met grote vreugde zal zijn dat ik de gelegenheden zie komen, waarin ik u kenbaar kan maken hoe hoog ik de verdienste en de vriendschap van deze dierbare en bijzondere vriend van mij heb geacht, en daarom hoezeer ik de wens en de hartstocht heb u reden te geven te geloven dat ik werkelijk ben, enz.
